

TÜRK BASININDA YALTA KONFERANSI

YALTA CONFERENCE IN TURKISH PRESS

Çağhan SARI*

Özet

İkinci Dünya Savaşı hakkında Türkiye'de yapılan çalışmalarda en önemli unsur basındır. Türkiye'nin harbe girmedeği halde ekonomik yönden karşılaştığı zorluklardan savaşın sosyal hayattaki tesirlerine uzanan izler basın üzerinden takip edilerek yayınlar ortaya konulmuştur. Türkiye'nin de kaderini etkileyen Yalta Konferansı savaşın son hareketlerinin ve savaş sonu Avrupa'sının ele alındığı toplantı olarak savaş tarihi içinde önemli bir yere sahiptir. Türkiye, haber kaynaklarındaki yetersizliğe karşın Müttefiklerin basın organlarına verdikleri bilgiler üzerinden Yalta Konferansı'nı gün gün takip edebilmiş, okuyucuya konferansla ilgili bilgiler servis etmiştir. Bu çalışmada dönemin beş major gazetesi üzerinden, konferansla ilgili spekülasyonlar, haberlerin veriliş biçimleri incelenmiştir. İstanbul ve Ankara gazeteleri arasında doğrudan karşılaştırma yapılması amaçlanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: İkinci Dünya Savaşı, Yalta Konferansı, Müttefikler, Cumhuriyet Gazetesi, Son Posta, Tanin.

Abstract

Press is the most important source for researching the studies in Turkey about World War II. Although Turkey didn't participated into World War 2 still had faced to economic difficulties that had been influenced by the war. Because of that not only predestined for Turkey's future but also aimed to discuss about Europa's situation after the war, the Yalta Conference occupies most important place in war history. In spite of there wasn't enough press resources, Turkey followed-up Yalta Conference day-by-day and disclose to the press by way of Allies' media. In this study, with researching the most important newspapers on this period, firstly achieved speculations about this conference and after analyzed the methods in this news. İstanbul and Ankara local newspapers has been researched and aimed to comparison by directly.

Key words: World War II, Yalta Conference,

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı 1 Eylül 1939 tarihinde Almanya'nın Polonya'ya saldırması ile başladı.¹ Almanya, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra imzaladığı Versallies Barış Anlaşması'ndaki ağır şartlar sebebiyle zorluklar yaşadı. Almanya'daki şartlar Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi'ni iktidara taşıırken Şansölye olan Adolf Hitler, kısa bir sürede Versallies Barış Anlaşması'nın maddelerini devre dışı bırakmaya başladı. Almanca konuşulan bölgeleri tek bayrak altında toplamak için 'Lebensraum'² adını verdiği politikasıyla yayılmacılığa başladı.³ 1937'de Avusturya ile birleşen 1938'de Çekoslovakya'ya giren Almanya'ya karşılık İngiltere ve Fransa

*Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ABD, Yüksek Lisans Öğrencisi, caaghansari@gmail.com

1 Liddel Hart, *II. Dünya Savaşı Tarihi*, c.I, çev. Kerim Bağrıaçık, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2000, s.25

2 Yaşam alanı.

3 Mary Fulbrook, *Almanya'nın Kısa Tarihi*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2011, s.182; William L. Shirer, *Nazi İmparatorluğu*, c.I, İnkılap Kitabevi, İstanbul 2002, s.161-163

bir ihtarda bulundu. Polonya'ya saldırması halinde Almanya'ya savaş açacakları notasını verdiler. Almanya Polonya üzerindeki emelinden vazgeçmedi. Polonya'da Danzig koridoru denilen bir bölge bulunuyordu ve Almanya bu bölgeyi almak istiyordu. Bu gerekçe ile 1 Eylül 1939'da Polonya'ya girince Fransa ve İngiltere, Almanya'ya savaş ilan etti. 1940'ın Mayıs ayına gelindiğinde Almanya hızlı bir taarruz savaşıyla Fransa'yı saf dışı bıraktı. 1941'de Almanya daha önce aralarında imzalanan saldırmazlık anlaşmasını çiğneyerek SSCB'ye saldırdı.⁴ Aynı yılın Aralık ayında Almanya'nın müttefiki Japonya, Pearl Harbor limanında ABD donanmasını savaş ilanı olmaksızın bombalayınca savaş, Avrupa savaşı olmaktan çıktı.⁵

İkinci Dünya Savaşı başladığında Türkiye'de İsmet İnönü cumhurbaşkanlığının ilk senesini tamamlamamış bulunuyordu. Ordu bir önceki dünya savaşından kalma silahlarla donatılmış az sayıda tank ve demode uçaklara sahipti.⁶ Türkiye bu şartlar altında harbe girme niyetinde değildi. Ancak 1941'de Almanya'nın Yunanistan'ı işgal ederek sınırlara gelmesi, Meriç Nehri üzerindeki köprüleri havaya uçurması kısa süreli bir tedirginliğe yol açtı. Alman Büyükelçisi Von Papen'in gayretleri, Türkiye'nin Almanya yanında savaşa katılması, bu sağlanamıyorsa da tarafsızlığının sağlanması idi.⁷ Hitler ve İnönü arasında mektuplaşmalar ile iki ülke arasında bir sıcak çatışma yaşanması ihtimali asgariye indirildi. 1942'den sonra ise Mihver Devletleri Almanya, İtalya ve Japonya'ya karşı Müttefik Devletleri olan ABD, İngiltere ve SSCB, Türkiye'nin savaşa girmesi konusunda baskı yapmaya başladı. İngiltere Başbakanı Churchill, cumhurbaşkanı İnönü ile Adana'da bir araya geldi.⁸ İngiltere, Türkiye'nin savaşa girmesini isterken ordunun donatılması için gerekli malzemelerin temin edileceği garantisini veriyordu. Özellikle Alman ordularına Balkanlardan açılacak bu yeni cephe ile Almanya'nın SSCB üzerindeki baskısı azaltılacak ve Almanya güneyden abluka altına alınmaya başlanacaktı. İnönü teklifi prensipte kabul etti; ancak yardımın sağlanması şartını koştı. 1943 senesinin başında ise ABD Başkanı Roosevelt İngiltere Başbakanı Churchill ve Türkiye Cumhurbaşkanı İnönü bu kez Kahire'de bir araya geldi.⁹ Müttefikler yine aynı teklifi iletirken İnönü yardımın gelmesi konusunda ısrarcı tutumunu sürdürdü. Bu aşamada ise SSCB'nin görüşleri değişti. SSCB, 1943 ile beraber Stalingrad'da Alman ordularını mağlup etmiş ülkesinden Alman birliklerini püskürtmeye başlamıştı.¹⁰ Zaferine ortak olabilecek bir cephenin kurulmasına yanaşmıyor, Almanları püskürtmenin siyasî ve askerî sonuçlarını tek başına sahiplenmek istiyordu. Bu nedenle Türkiye'ye yardım yapılmasını veto etti. Türkiye de savaşa girmede.

4 Hart, a.g.e. s.151.

5 Levon Panos Dabağyan, *Pearl Harbor'dan Hiroşima'ya*, Kum Saati Yayınları, İstanbul 2004, s.129.

6 Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Alkım Kitabevi, İstanbul 2007, s. 407.

7 Armaoğlu, a.g.e. s. 413; ayrıca bkz: *Alman Dış İşleri Belgeler*, Havass Yayınları İstanbul 1971; Sezen Kılıç, *Hitler'in Gizli Dosyalarında Türkiye*, İlgı Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2012.

8 Armaoğlu, a.g.e. s.416.

9 A.g.e. s.416

10 Sergei M. Shtemenko, *İkinci Dünya Savaşında Rus Harekati*, Ararat Yayınevi, İstanbul 1971, s.107-160.

Müttefikler savaş boyunca tıpkı Türkiye örneğinde olduğu gibi önemli kararları daima konferanslarda aldılar. Kuzey Afrika'ya ABD ordusu girdikten sonra Kazablanka Konferansı'nı topladılar. Bu konferanstan İtalya'ya çıkarma kararı çıktı. Nitekim Tahran Konferansında SSCB, ABD ve İngiltere devlet başkanları ve başbakanı bir araya gelerek savaşın gidişatı hakkında kararlar almış bulunuyorlardı. 1945 senesine girilirken, Fransa kurtarılmış, SSCB orduları Polonya ve Macaristan'a girmiş, İtalya çökmüş, Almanya ana yurdunu savunma hazırlıklarına girişmiş bulunuyordu.¹¹ Müttefikler, Mihver devletlere kayıtsız şartsız teslim olmaktan başka bir seçeneklerinin olmadığını, herhangi bir ateşkes müzakeresi yapılmayacağını bildirdi. Almanya ise asla teslim olmayacağını duyurarak son ana kadar savaşaacağını belirtti. Müttefikler, Almanya'ya batıdan ve doğudan taarruza başlarken, Almanya'nın savaştan sonra nasıl idare edileceğini, nasıl işgal bölgelerine ayrılacağını görüşmek için Yalta Konferansı'nı topladılar.¹² 4-11 Şubat 1945 tarihinde Yalta'da Livadia sarayında gerçekleşen toplantıda dikkati çeken bir husus, SSCB lideri Stalin'in katıldığı ikinci konferansın da SSCB topraklarında düzenlenmiş olmasıdır.¹³

Savaş sırasında Türk basını tarafsızlığı ile haber aktarırken zaman zaman bazı gazeteler sempati duydukları tarafı ima etmekten geri kalmıyordu. Özellikle Cumhuriyet gazetesi Almanya sempatisini yayımlar yaptığı gerekçesi ile üç ay kapatma cezası aldı.¹⁴ Savaşın ilk yıllarında Adolf Hitler - bir başka deyişle Führer - ile ilgili haberleri ön planda tutan basın, savaşın sonuna doğru SSCB ile ilişkilerin gergin olması nedeniyle de Müttefiklerden özellikle ABD ve İngiltere'ye yakınlık hissettiren haberleri titiz ifadelerle yayınlıyordu. Türk basınında çıkan Yalta Konferansı haberlerinin detaylarını inceleyelim.

1.YALTA KONFERANSI

1.1 Akşam Gazetesi'nde Yalta Konferansı

Necmeddin Sadak'ın sahibi olduğu Akşam gazetesinin genel yayın yönetmenliğini Hikmet Feridun Es yapmakta idi. Gazetenin önemli köşe muharriri Refik Halid Karay'ın yazıları birinci sayfada sağ alt köşede yayınlanıyordu. Akşam gazetesi diğer gazetelerde de olduğu gibi müttefik üç devletten, 'Üç Büyükler' adıyla bahsetti. Gazete, Yalta Konferansı ile ilgili ilk haberini 6 Ocak 1945 tarihli sayısında verdi. Londra radyosu kaynaklı habere göre, Üç Büyükler 20 Ocaktan sonra toplanmaya karar verdikleri, ancak şu an toplantı gününün ve yerinin kararlaştırılmadığı yazılıyordu¹⁵ Üç Büyükler haricinde Özgür Fransa lideri De Gaulle'nin de katılmasının muhtemel olduğu haberi ile konferans haberleri devam etti.¹⁶ Üç gün sonra çıkan haberde ise konferans yeri ile ilgili ilk spekülasyon okuyucuya duyuruldu. Stalin'in, can güvenliği gerekçesiyle SSCB topraklarından

11 Liddell Hart, *II. Dünya Savaşı Tarihi*, c.II, çev. Kerim Bağrıaçık, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2000, s.459-671.

12 Kamuran Gürün, *Savaşın Dünya ve Türkiye*, c.III, Tekin Yayınları, İstanbul 2000, s.528.

13 Paul Kennedy, *Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2002, s.401.

14 Sezen Kılıç, *Türk Basını'nda Hitler Almanyası*, ATAM Yayınları, Ankara 2010, s, 276

15 *Akşam*, 6.1.1945.

16 *Akşam*, 8.1.1945.

çıkarmak istememesi nedeniyle konferansın, daha önce de bir konferansa ev sahipliği yapmış olan Tahran'da tertip edileceği yazıldı.¹⁷

Ocak ayının son haftasına kadar Akşam gazetesinde konferans ile ilgili başka bir haber yer almaz iken savaşın gidişatı üzerine her gün geniş tafsilatla haberler birinci sayfadan verildi. 24 Ocak tarihli Akşam gazetesinde konferans yeri ile ilgili ikinci spekülasyon olan İtalya adı duyuruldu. Habere göre, uçak mesafeleri ile hem SSCB, hem de İngiltere'ye eşit mesafe sayılabilecek konumda olan İtalya, Müttefiklerin de kontrolüne geçtiği için güvenli idi.¹⁸ Yine yaklaşık iki hafta boyunca konferans ile ilgili bir haber verilmedi. Konferansın toplanmasından iki gün sonra¹⁹ Akşam gazetesinde konferans ile ilgili haberlerin başladığını görmekteyiz. 6 Şubat tarihli haber imzasız bir yazı taşımaktadır. Yazının başlığı, 'Üçler Konferansı Eğer Toplanmıyorsa Niçin Bu Derece Gizli Tutuluyor' idi.²⁰ Yazı Amerikan gazetelerinden haber derleyerek kaleme alındığını izah etmekte ve konferans ile Amerika'daki beklentileri okuyucuya aktarmaktadır. Ertesi gün çıkan Akşam gazetesi, Londra radyosunu kaynak göstererek konferans yerini Gürcistan olarak okuyuculara duyururken, 8 Şubat tarihli sayısı konferans gündeminde İran petrolünün olacağını ve ABD'nin üç görüşünü yazmaktadır. Buna göre; küçük devletler için açık kapı siyaseti izlenecek, tek taraflı hareket edilmeyecek, SSCB kurtardığı bölgelerdeki komünistleri himaye etmeyecekti.²¹ Konferansta Almanya'nın kayıtsız şartsız teslim olması için ihtar edilmesi kararı alındığı haberini de İngiliz Daily Telgraph gazetesi kaynak gösterilerek yayınlandı.²²

10 Şubat 1945 tarihli sayısında gazete konferans hakkındaki haberi manşetten verdi. Haberin devam metnini de üçüncü sayfasından nakletti. Burada Balkanlar konusunun konferans gündemini fazla işgal etmediği²³ ve De Gaulle'nin de daha önce iddia edilenin aksine konferansa çağırılmadığı haberleri yer aldı. Bu arada Washington gazeteleri kaynak gösterilerek Roosevelt'i eleştiren yazılardan derleme yapıldı.²⁴

Konferansın sona erdiği 11 Şubattan iki gün sonra çıkan gazetenin sayısında nihayet konferans yerinin Yalta olduğu okuyuculara duyuruldu. Ayrıca gazete manşetten SSCB'nin Japonya'ya savaş ilan edeceğini aktarıyordu. İlerleyen tarihlerde Birleşmiş Milletler'in kurulmasının da içinde olduğu bir karar metninin yayınlanacağı o gün verilen haberler arasındadır.²⁵

Konferansta çekilen fotoğraflara 14 Şubatta birinci sayfada yer verilirken, Churchill'in Atina ziyareti haberi sağ sütunda yer aldı. Yalta toplantısının sona ermesinden sonra da haber akışı bir kesintiye uğramadı. Toplantı hakkında net

17 Akşam, 11.1.1945.

18 Akşam, 24.1.1945.

19 Yalta Konferansı'nın 4-11 Şubat tarihlerinde toplandığı belirtilmiştir.

20 Akşam, 6.2.1945.

21 Akşam, 8.2.1945.

22 Akşam, 9.2.1945.

23 Akşam, 11.2.1945.

24 Akşam, 12.2.1945.

25 Akşam, 13.2.1945.

olmayan, muğlak kalan yanlar bu süreçte aydınlandı. Konferans sonrası alınan kararlar ve yankıları haber olarak aktarıldı. 17 Şubat'ta Anadolu Ajansı, Moskova Radyosu'nu kaynak göstererek Kırım'daki toplantının ev sahibi olan SSCB'ye karşı ABD Başkanı Roosevelt'in memnuniyet mesajı yayımlandığını bildirdi.²⁶ Hemen ertesi gün ise ABD Başkanı'nı eleştiren bir haber dikkati çekmektedir. Bu habere göre ABD Başkan yardımcısı Truman²⁷, Roosevelt'ten askeri sırlara dokunmadan daha çok açıklamada bulunmasını istiyordu. Gazetenin hemen sol sütununda ise De Gaulle'nin, Roosevelt tarafından kendisine iletilen görüşme teklifini reddettiğini yazmaktaydı.²⁸ Yalta ile ilgili Akşam gazetesinde çıkan son haberin tarihi ise 1 Mart'tır. Bu tarihte çıkan haber manşetten verilirken haber şöyledir: "M. Roosevelt diyor ki: Bundan sonra harp olmayacak, bazı gizli anlaşmalar yapıldı". Haberin içeriğine bakıldığında on bir gün önce çıkan eleştirilere yanıt mahiyeti taşıdığı görülmektedir.²⁹

1.2 Cumhuriyet Gazetesi'nde Yalta Konferansı

Kurtuluş Savaşı sırasında Yeni Gün adıyla yayın yapan Cumhuriyet gazetesinin sahibi Yunus Nadi (Abalıoğlu) idi. Gazete 7 Mayıs 1924'te Cumhuriyet adını aldı. 1940'ta hükümetin yayın politikasına muhalefetten 90 gün kapatma cezası aldı. Cezanın nedeni ile ilgili yayın yapma yasağı da kondu. Aslında Cumhuriyet gazetesi İkinci Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında Almanya'yı destekleyen yayınları ile sempatisini dışa vurduğu için bu cezayı alıyordu. Gazete, Mussolini dönemi İtalyasıyla ilgili haberlerinde de Mussolini'den Duçe olarak söz etmektedir. Cumhuriyet gazetesinin haberlerine bakıldığında yukarıda incelenen Akşam gazetesi ile bir kaç farklılık göze çarpacaktır. Bunun başlıca sebebinin habercilikte olan 'haber atlatma' yani bir ajansın verdiği haber yerine başka bir haber verme taktiği olarak açıklanabilir.

Cumhuriyet'in Yalta konferansı ile ilk haberi 25 Ocak 1945 tarihini taşımaktadır. Diğer gazetelere nispeten hadiseyi üç hafta kadar geç ele aldığı görülmektedir. Haber metninde 'Üçler Konferansında Neler Konuşulacak?' başlığı atılırken toplantı yerine değinilmiyordu. Bir hafta sonra çıkan bir haberde ise birinci sayfada oldukça küçük bir kutucuk içerisinde Roosevelt'in temsilcisinin Londra ve Moskova'ya ziyarette bulunacağı yazılıyordu.³⁰

Cumhuriyet gazetesi 1 Şubat tarihli sayısında ABD Başkanı ile İngiltere Başbakanı ve Dış İşleri Bakanı'nın Moskova'da bulunduğu yönündeki tahmini Ankara radyosu kaynak göstererek verdi.³¹ 4 Şubat tarihli Cumhuriyet gazetesi, Akşam gazetesinden farklı olarak konferansın Köstence'de toplandığı sanısını

26 *Akşam*, 17.2.1945.

27 Roosevelt'in 12 Nisan 1945'te ölmesi üzerine ABD Başkanı olmuş, Postdam Konferansı'nda ABD'yi temsil etmiştir.

28 *Akşam*, 19.2.1945.

29 *Akşam*, 1.3.1945.

30 Cumhuriyet, 31.1.1945.

31 *Cumhuriyet*, 1.2.1945.

okuyucularına ana sayfadan duyurdu.³² Haberin alt metninde müttefiklerin, Alman halkını Nazilere karşı durması için bir demeç yayınlayacaklarını belirtiliyordu. Bu detay diğer gazetelerde mevcut değildi. İki gün boyunca konferans hakkında bir haber bulunmaz iken, 7 Şubat tarihli sayıda konferans yerinin yine değiştiği belirtilmekteydi. Bu sefer de konferansın Karadeniz’de Soçi kentinde toplandığı iddiası yer almaktaydı. ABD’nin görüşü hakkındaki ifadeler ise, Akşam gazetesindeki aynı tarihteki haber ile örtüşmektedir.

Mütekip sayılarda konferans yeri hakkındaki spekülasyonlar durdu. 9 ve 10 Şubatta çıkan Cumhuriyet, toplantı ile ilgili detay vermek yerine benzer iki başlık atarak haber değeri olmayan cümlelerin kullanılmasını tercih etti. Haber metinlerinde ‘sanıldığına göre’ ifadesinin konulması, tereddütlerin muhafaza edilmesi, haberi güvenilir kılamamakta idi. Her ne kadar ‘Moskova’, ‘Washington’ gibi kaynakların gösterilmesi yoluna gidilmişse de, haberin doğruluğu sorgulanmaktaydı.³³ 13 Şubat tarihli Cumhuriyet’in manşetindeki bir kelime de yine dikkatleri haberin içeriğinden çok şekline yöneltmekteydi. Manşet şöyledir; “Karadeniz Konferansı Bitti: Üç Müttefik Devlet Şefi harb planlarında olduğu gibi sulh esaslarında da tam bir anlaşmaya vardılar”.³⁴ Manşetteki “şef” kelimesine bir eleştiri getirilebilir. Nitekim şef kelimesi totaliter veya kapalı rejimlerdeki devlet başkanları için kullanılırken İngiltere ve ABD için bu tanımın kullanılmasının uygunluğu sorgulanmalıdır. Çünkü ABD başkanlık seçimi göz önüne alınınca şef tanımıyla uyuşmamaktadır. Yine söz konusu İngiltere’nin temsilcisi devlet başkanı değil, ülkenin başbakanıdır.

Bir gün sonraki Cumhuriyet gazetesi, İngiliz, Sovyet ve Amerikan basınından derlediği konferans sonrası haberlerini aktardı. Nadir Nadi "Kırım Tebliği" başlıklı yazısında konferansı değerlendirdi.³⁵ Sonraki günlerde birbirini tekrar eden haberler ile devam etti. Cumhuriyet gazetesinin daha önce aldığı cezadan mıdır, yoksa haber alma servisindeki başka aksaklıklardan mıdır bilinmez, yeni haberleri aktarmakta güçlük yaşadığı görüldü. De Gaulle’nün Roosevelt ile görüşmeyi reddetmesi haberi dışında, Akşam’da yer alan haberlerin Cumhuriyet’te yer almaması ve askerî kaynaklı haberlerin de zayıflığı diğer gazeteler incelendiğinde ortaya çıkmaktadır.

Gazetenin bu eksikliğini köşe yazıları ile giderme yoluna gittiği anlaşılmaktadır. Sadece Nadir Nadi değil, Prof. Dr. Yavuz Abadan gibi dönemin önemli kalemlerinin köşe yazıları ana sayfadan verildi.³⁶ Nadir Nadi ve Yavuz Abadan’ın yazıları dönüşümlü olarak ana sayfadan sunulmakta ve gazetenin sol alt sütununda verilmekte idi.

³² Cumhuriyet, 4.2.1945.

³³ Cumhuriyet, 11.2.1945.

³⁴ Cumhuriyet, 13.2.1945.

³⁵ Cumhuriyet, 14.2.1945.

³⁶ Cumhuriyet, 15.2.1945

1.3 Son Posta Gazetesi'nde Yalta Konferansı

Zekeriya Sertel ve Selim Ragıp Emeç tarafından kurulan Son Posta gazetesi yayın hayatına 27 Temmuz 1930 tarihinde başladı. Sol bir çizgiye sahip gazetenin özellikle İsmet İnönü'ye yönelik muhalif tavrı matbuat dünyasında bilinmekteydi. Gazetenin ekonomik gücünün iyi olması nedeniyle İkinci Dünya Savaşı sırasında günde 8 sayfa yayın yapabiliyordu.

Son Posta gazetesinin Yalta konferansı ile ilgili haberi 22 Ocak 1945 tarihinde başladı. Gazete haberi küçük bir pencerede 'Üç Büyükler Toplanıyor' şeklinde verdi. 4 Şubat tarihinde ise Londra radyosunu kaynak göstererek 'Üç Büyük Şef Köstence'de Toplandı' manşetini attı. Son Posta gazetesi de Cumhuriyet gazetesinde olduğu gibi devlet liderlerinin tamamı için şef kelimesini kullandı. Toplantıya dair ilk gün haberine göre liderler Alman halkının teslim olması için bir bildiri yayınlayacaklardı. Ayrıca gazete Tahran Konferansı'nda yayınlanmış bir fotoğrafı tekrar baskı yaparak haberinde kullandı.³⁷ Gazetenin haber kaynakları arasında diğer gazetelerden farklı olarak Britanova ajansı ve Sunday Express gazetesi de bulunuyordu.³⁸ Gazete, 8 Şubat tarihli sayısında üç liderin gravürünü yayınlayarak toplantıdaki gündem maddelerini okuyucusuna duyurdu. Gazetenin haberine göre toplantının gündem maddeleri "Almanya'nın işgali ve kontrolü, kurtarılmış Avrupa memleketlerinde siyasi ve iktisadi durum, sulhün idamesi için milletler arası daimi bir teşkilatın kurulması" şeklinde sıralandı. Teferruatlı bir şekilde Yalta Konferansı gündemini yayınlayan Son Posta gazetesinin bu haberdeki kaynağı Moskova radyosu idi.

11 Şubat tarihli Son Posta gazetesinin dikkat çeken haberi Fransa'nın konferansa çağırılacağı haberidir. Hâlbuki diğer gazeteler bu haberi çok daha önceden vermiştir. Gazetenin o günki atlatma haberi ise "Müttefik Avrupa Komutanlığı ihdas ediliyor" başlıklı haberidir. Moskova kaynaklı bu haberde "sanıldığına göre" ibaresi bulunmaktadır. 12 Şubat tarihli Son Posta gazetesi "Üçler" in konferanstaki müşterek kararlarını manşetine taşıdı. 14 Şubat tarihli sayısında ise bir başka atlatma haberini manşetine taşıdı. Almanların Yalta kararlarını 'caniyane' tavsif ettiklerini yazan gazete, Londra'daki Polonya Hükümetinin Kırım'da alınan kararları kabul etmediğini bildiriyordu.³⁹ Son Posta gazetesinin atlatma haber tercihi, gazetenin istihbaratının noksanlığından kaynaklanmamaktadır. Gazetenin yukarıda değinildiği gibi ekonomik şartlarının iyi olmasına rağmen diğer üç İstanbul gazetesine oranla tirajının daha düşük olması nedeniyle farklı haber sunabilmek stratejisinden ileri gelmektedir.

1.4 Tanin Gazetesi'nde Yalta Konferansı

Hüseyin Cahit ve Tevfik Fikret tarafından çıkarılmaya başlanan Tanin gazetesinin yayın hayatı çalkantılıdır. İlk olarak İkinci Meşrutiyet döneminde

³⁷ Son Posta, 4.2.1945.

³⁸ Son Posta, 5.2.1945.

³⁹ Son Posta, 14.2.1945.

çıkmaya başlayan gazete, 31 Mart hadisesinden sonra yayınına ara verdi. 1914'te İttihat ve Terakki tarafından satın alınarak resmen İttihat ve Terakki yayın organı oldu. İstanbul'un işgalinde kapandı. Renin adıyla bir süre çıktı. Takrir-i Sükûn Kanunu'yla kapatıldıktan sonra 1943 yılına kadar basılmayan Tanin, İkinci Dünya Savaşı'nın rüzgâr değiştirdiği günlerde tekrar yayın hayatına başladı. Gazetenin tabii ki en etkili kalemi Hüseyin Cahit Yalçın'dı.

Tanin gazetesinin Yalta Konferansı ile ilgili ilk haberi 5 Ocak tarihini taşımaktadır. O gün çıkan sayısında birinci sayfanın sağ sütununda küçük bir çerçeve içerisinde "Üçler Konferansı"nın Şubat ayı başında toplanacağını okurlarına bildiriyordu. Bir gün sonra çıkan sayısında BBC kaynak gösterilerek üç liderin ayın 20'sinden sonra buluşacağı haberini yazdı.⁴⁰Bir hafta sonra çıkan Tanin'de yine birinci sayfanın en sağ sütununda Üçler Konferansı başlıklı haberinde üç liderin buluşma yerinin Tahran olabileceği, Reuter ajansı kaynak gösterilerek yazıldı.⁴¹ 4 Şubat tarihli haberde konferansın Köstence'de toplanmış olduğunu duyurdu. Kaynak olarak D.N.B. ajansını gösterdi.⁴² Gazetenin, "toplantının olup bittiği" şeklinde başlık atmasına rağmen bir kaç gün sürme ihtimalini göz önünde tutuyordu.

Üçler Konferansı, Üç Büyüklükler, Üçler Buluşması gibi terimlerin haricinde bir başka terimi de 10 Şubat tarihli Tanin'de görmekteyiz. "Karadeniz Konseyi" başlığı altındaki haber konferanstaki malumatı aktarmakta idi. Dikkat çekici olan husus farklı bir terim kullanılmasıdır.⁴³ Son Posta gazetesinin 11 Şubat tarihli verdiği iki haberi aynı gün Tanin de verdi. 13 Şubat tarihli Tanin, manşetten "Üçler Konferansı Bitti" haberini verirken, konferanstaki kararları tek tek okuyucusuna aktardı. Almanya'nın kayıtsız şartsız teslimi, bir daha harp çıkarma kudretinin elinden alınması, Milletlerarası Teşkilat Yasası'nın hazırlanması için 25 Nisanda bir konferansın toplanacağı ve Polonya meselesinde de Rus görüşünün kabul edildiğini bildirdi.⁴⁴ Bu kararların Ankara'daki yorumunu Tanin hemen bir gün sonra manşetine taşıyarak Ankara'nın "Müttefiklerin iş birliğinden duyduğu memnuniyeti" aktardı.

1.5 Ulus Gazetesi'nde Yalta Konferansı

Ankara'da yayınlanan Ulus gazetesi aynı zamanda CHP'nin yayın organı olarak biliniyordu. Gazetenin o dönemki başyazarı Falih Rıfkı Atay'dı. Ulus, çok partili hayata geçtikten sonra iktidara gelen DP'nin açtığı haksız iktisaplar davası ile daha sonra hazineye devredilecekti. İkinci Dünya Savaşı boyunca Ulus, savaş ile ilgili haberlerinin yanında yurt içi hadiselerle de ağırlık veriyordu. Yalta Konferansı hakkındaki ilk haberini "Üçlü toplantı çok yakın görünüyor" başlığı altında birinci sayfanın ikinci sütununda verdi.⁴⁵ Ertesi gün Londra radyosunun da Alman haber ajansının duyurusundan alıntılı olduğu haberi okuyuculara aktaran gazete, Üçler Toplantısı'nın Bükreş'te toplanma ihtimaline dair spekülasyonları aktardı.⁴⁶

40 Tanin, 6.1.1945.

41 Tanin, 11.1.1945.

42 Tanin, 4.2.1945.

43 Tanin, 13.2.1945.

44 Tanin, 14.2.1945.

45 Ulus, 1.2.1945.

46 Ulus, 2.2.1945

Konferansın toplanma nedenleri ile ilgili haberler ilerleyen günde devam ederken kaynağın Londra üzerinden Alman radyosu olması dikkat çekicidir. Haberde Almanya'nın teslimi için toplanılacak konferansın, Almanya'dan gelen raporları inceleyerek kayıtsız şartsız teslim ilanının değiştirilmesinin gündemde olduğu⁴⁷ yazılsa da, daha sonraki günlerde çıkan haberlerden de anlaşılacağı üzere Yalta Konferansı'nda kayıtsız şartsız teslimine dair bir esnetilme düşünülmedi.

4 Şubat 1945 tarihli Ulus gazetesinin birinci sayfa sol sütun haberi "Üçler Konferansı Toplantı Halinde" başlığı ile okuyucuya duyuruldu. Amerikan gazeteleri ile Kahire ve Londra'dan gelen haberler kaynak gösterildi. Sunday Express gazetesinin New York muhabirinin gazetesine gönderdiği bir haberde ise Alman iş adamlarının sulh için teşebbüslerde buldukları yazılmaktadır. Aynı haberde Britanova ajansı muharriri kaynak gösterilerek cephelerdeki durumun görüşülüp Almanya'nın tesliminin sağlanması için alınacak son kararların hazırlanacağı bildirildi.⁴⁸ İki gün boyunca konferansa dair haberler asgari ölçüde verildi. Konferansa dair İngiltere'de açıklanan birinci tebliğ ile Yalta haberleri Ulus gazetesinin manşetinde ilk defa yer aldı.⁴⁹ Ertesi günkü Ulus'ta yine Yalta manşetten okuyuculara duyuruldu. Konferans sonunda kapsamlı bir açıklamanın yayınlanacağı, şu an için konferans görüşmelerinin yapıldığı şehre gazetecilerin girmelerine müsaade edilmediği yazıldı. Özgür Fransa lideri De Gaulle'nin konferansa çağırıldığı haberi 11 Şubat tarihli Ulus gazetesinde "gece gelen haberlere göre" şeklinde altı çizili bir ifade ile yer aldı. Bu sayıyı müteakip çıkan sayıda ise Fransa'nın toplantıya çağırılmadığı haberi ile bir nevi tekzip edilmiş oldu.⁵⁰ 13 Şubat günü konferansın toplanıldığı yerin Yalta olduğunu okuyucularına aktaran Ulus, konferans ile ilgili herhangi bir fotoğraf yayınlamadı. Müttefik devletlerinde açıklanan Konferans tebliğinin yankılarını yayınlarken "Kırım konferansının tebliği her tarafta çok iyi karşılandı" manşetini attı. "Yalnız Almanlar kızgın!" ifadesini de kullandı.⁵¹

Konferansın müttefikler ülkelerindeki akisleri hakkında sansasyonel haber veren Ulus gazetesi oldu. 15 Şubat tarihli sayısında Moskova kaynaklı habere göre Moskova'da 320 topun 24 atışı ile konferans sonunu selamladığı, Roosevelt'in de Roma'ya uğrayıp Papa ile görüşeceğini yazdı. Ulus aynı sayısının üçüncü sayfasında telgraf telefon radyo haberleri başlıklı bir köşede Yalta ile haberleri nakletmeye devam etti. Almanya'da halkın kararları kabul etmediğine yönelik bir radyo haberi olduğunu, Amerikan United Press'e göre toplantıda hararetli görüşmelerin konferans sonu tebliğinde çok az yer aldığı havadisleri aktarıldı.

2.YALTA KONFERANSI SONRASI

Yalta Konferansı'nın hemen akabinde Tanin gazetesinde Hüseyin Cahit Yalçın, Akşam gazetesinde Refik Halid Karay, Cumhuriyet gazetesinde Nadir Nadi, Son

47 Ulus, 3.2.1945.

48 Ulus, 5.2.1945.

49 Ulus, 8.2.1945.

50 Ulus, 12.2.1945.

51 Ulus, 14.2.1945.

Posta gazetesinde Zekeriya Sertel, Ulus gazetesinde Falih Rıfkı Atay konuyu köşelerine taşıdılar. Gazetelerin köşe yazılarındaki tartışmalarda hemen hemen ortak nokta barış esası için toplanan üç devletin savaş sonrası kurmayı istedikleri Birleşmiş Milletler'e temel olacak San Francisco Konferansı'na değinilmesidir. Savaş sonrası dünya barışının korunması için düşünülen San Francisco Konferansı'na katılma şartı olarak mihver devletlerine karşı savaşmış olma ilkesi gazetelerde tartışıldı. Almanya'nın kayıtsız şartsız teslim olmayacağı, tamamen etkisiz kılınana kadar savaşın bitmeyeceği tespitinde bulunan Yalçın, köşesinde müttefik devletlerini savaşın sürdürülmesinden sorumlu tuttu.⁵²

Türkiye, basında bu tartışmalar devam ederken San Francisco Konferansı'na katılabilmek için 23 Şubat 1945 tarihinde Almanya ve Japonya'ya harp ilan etti.⁵³ Bu savaş ilanı elbette sembolik olmaktan öteye geçmedi. Almanya, Avrupa'dan tamamen çekilmiş, kendi yurdunda başkent Berlin'i savunmak için son savaşa girişmişti. Berlin savunmasının başına Almanya'nın Propaganda Bakanı olan Dr. Gobbels geçti. 30 Nisan'da Adolf Hitler, sığınağında intihar etti.⁵⁴

Almanya'nın yeni devlet başkanı, Türkiye'de tanıdık bir isim oldu. Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin harbe giriş bahanesi olan iki gemi vakasındaki gemilerden Goeben (Yavuz)'de subay olan Karl Dönitz⁵⁵ Almanya'nın yeni devlet başkanı oldu.

Karl Dönitz'in başına geçtiği Almanya, Hitler'in intiharından sonra savaşa bir hafta daha devam etti. 7 Mayıs 1945'te teslim oldu. Almanya'nın tesliminden sonra ülkenin işgal bölgelerine ayrılması, Nazi liderlerinin tutuklanması ve Postdam Konferansı'nın toplanması önemli başlıklar oldu. Tüm dünyada olduğu gibi Türk basınında da Hitler'in intiharı, münazara konusu oldu. Ölmeyip saklandığı, başka bir ülkeye sığındığı haberleri yurt dışındaki ajanslarda yer alırken Türk basınında da yankı buldu. Hitler'in akıbeti ile ilgili haberlere en çok yer veren gazeteler ise Akşam ile Tanin gazeteleri idi.

SONUÇ

İkinci Dünya Savaşı'nın Türk basını tarafından yakından takip edilmesinin birçok nedeni vardır. Savaş 1941'de Türkiye'nin sınırlarına dayanmıştır. Türkiye'nin harbe girip girmeyeceği sorusunun ülke gündeminde polemiklerle ele alınması, ülkede harbin taraflarına sempati duyan yazılar ve manşetler atılması üzerine Milli Şef'in talimatıyla hükümet haber servisini yönlendirmeye başlamıştır. Savaş boyunca artık gazetelerin, hangi haberi nasıl vereceği, punto ebatları, şimşir kalıp kullanıp kullanmayacağı gibi detaylar talimatlarla tespit ediliyordu. İnönü ve ailesine ait haberler ön plana çıkarılıyor, harp haberlerinin spor müsabakası havasında verilmemesine gayret ediliyordu. Savaştan sonraki yıllarda İnönü'nün

⁵² Tanin, 17.2.1945.

⁵³ Gürün, a.g.e. s.537; Armaoğlu, a.g.e. s.419.

⁵⁴ Mark Mazover, Hitler İmparatorluğu, çev. Yavuz Alogan, Alfa Yayınları, İstanbul 2013, s.726

⁵⁵ Bkz: Karl Dönitz & Th. Kraus, Goeben ve Breslau'nun Deniz Seferleri, çev. Mustafa Haydar Cümbüş, Orient Yayınları, Ankara 2013.

damadı olan Metin Toker, Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları serisinin ilk cildinde bu uygulamayı tenkit etmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın teslim olmasından önceki son toplantı olan Yalta Konferansı hakkında Türk basını toplantı ile ilgili dış kaynaklardan edindiği haberleri gün aşırı vermişlerdir. Konferansın tarihi ve yeri gibi detayları, henüz belirginleşmediği sıralarda da duyurmuştur. Özellikle bu haberlerin çoğunun spekülasyon olması nedeniyle bir tarihte çıkan haberi tamamen tekzip eden başka bir haber de bir kaç gün sonra çıkabilmiştir.

Türk basını müttefik üç büyük devletten bahsederken, "Üçler", "Üç Büyükler" gibi ifadeleri tercih ettikleri, özellikle bazı gazetelerin demokratik parlamenter düzeni olan Amerikan ve İngiliz liderleri için de 'şef' tabirini kullandıkları gözlemlenmiştir. İncelenen beş gazetede görülmüştür ki, konferansın yeri hakkındaki spekülasyonlarda Tahran, Köstence, Bükreş ve Roma şehirlerinin isimleri zikredilmiştir. Yalta adının resmen tarihe düşülmemesinden önce de "Üçler Zirvesi", "Üç Büyükler Toplantısı", "Karadeniz Konferansı" gibi isimler kullanılmıştır.

Konferansa dördüncü lider olarak Fransa'nın başındaki De Gaulle'nin çağırılacağı dedikodusu Türk basınında da yer bulmuştur. Haber kaynaklarına bakıldığında Londra radyosu, Sunday Express, Britanova ajansı, Alman Haber Ajansı (DNB), Moskova radyosu, United Press, New York'taki İngiliz gazete temsilcilikleri ve Kahire'de yayınlanan İngiliz gazeteleri görülmüştür. İstanbul'da yayın yapan gazeteler, konferans ile ilgili haberlere daha sık ve geniş yer verirken, Ankara'da yayın yapan Ulus gazetesi, konferans haberlerini asgari ölçüde tutmuştur. İstanbul'da kütüphanelere çok sayıda yabancı gazetenin getirilebilmesi, İngiltere'den getirilen harp filmlerinin Beyoğlu'ndaki sinemalarda gösterilmesi, uzun yıllardır yabancı nüfuzun Ankara'ya nispeten İstanbul'da yoğunlaşmasına neden olmuş ve İstanbul-Ankara haber dağılımını belirleyen önemli etkenler olmuştur.

Konferansın ilerleyen dönemde Türkiye üzerindeki önemi henüz olayların sıcaklığında maalesef köşe yazılarında ele alınmamıştır. Harbin sonuna yaklaştığı bilincine sahip olunmasına rağmen, konferans üzerinden üç büyük devletin tutumu polemik konusu olmuştur. Yalta Konferansı'na dair yerleşen bu haber şekli Postdam Konferansı haberlerinde de görülmüştür.

KAYNAKÇA

a- Kitaplar

ARMAOĞLU Fahir, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, Alkım Kitabevi, İstanbul 2007.

Alman Dış İşleri Dairesi Belgeleri, Havass Yayınları, İstanbul 1971.

DABAĞYAN Levon Panos, Pearl Harbor'dan Hiroşima'ya, Kum Saati Yayınları, İstanbul 2004.

FULBROOK Mary, Almanya'nın Kısa Tarihi, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2011.

GÜRÜN Kamuran, Savaşın Dünya ve Türkiye, c.III, Tekin Yayınevi, İstanbul 2000.

HART Liddell, II. Dünya Savaşı Tarihi, c.I-II, çev. Kerim Bağrıaçık, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2000.

KENNEDY Paul, Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2002.

KILIÇ Sezen, Hitler'in Gizli Dosyalarında Türkiye, İlgı Kültür Sanat Yayınevi, İstanbul 2012.

KILIÇ Sezen, Türk Basını'nda Hitler Almanyası, ATAM Yayınları, Ankara 2010.

SHEMENKO M. Sergei, İkinci Dünya Savaşında Rus Harekatı, Ararat Yayınevi, İstanbul 1971.

SHIRER William L., Nazi İmparatorluğu, c.I, İnkılap Kitabevi, İstanbul 2002.

MAZOWER, Mark, Hitler İmparatorluğu, çev. Yavuz Alogan, Alfa Yayınları, İstanbul 2013.

b- Gazeteler

Akşam

Cumhuriyet

Son Posta

Tanin

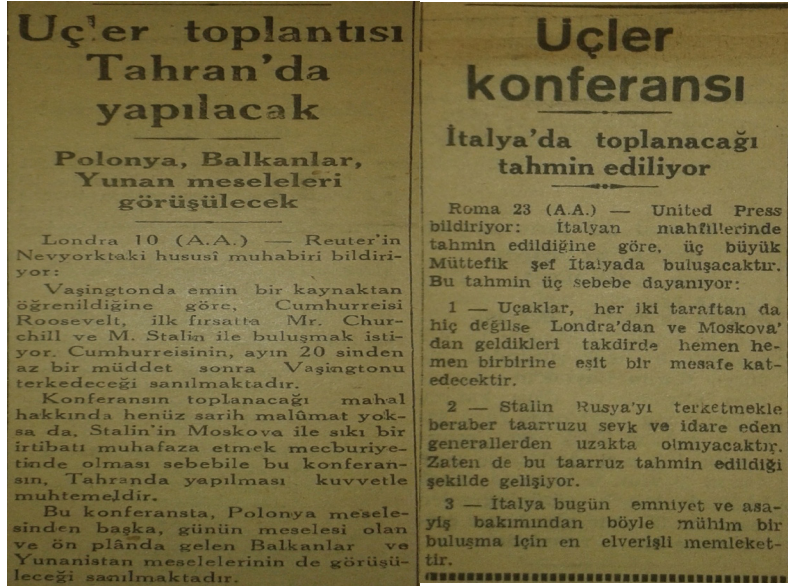
Ulus

EKLER

EK-1 Akşam Gazetesi Kupürleri

Konferans tarihi ve yeri kesinleşmeden önce çıkan haberler

EK-2 Cumhuriyet gazetesi kupürleri

ÜÇLER KONFERANSI

Mr. Roosevelt, Mr. Churchill, Eden'in Moskova'da buldukları sanılıyor

Mr. Hopkins. «Harb sonrası meselelerinin hali hususunda Müttefikler arasında işbirliğinden şüphe edilemez» dedi

Moskova'da toplandıkları zannedilen Mr. Churchill, Mr. Roosevelt ve Mareşal Stalin'in Tahran Konferansında hep bir arada alınmış resimleri

Ankara 31 (R.G.) — Üçler konferansının toplandığı olduğu zannedilmektedir. Churchill ve Eden islesin Londrada bulunmaktadırlar. Amerikan Hariciye Nazarı Mr. Stettinius'le Roosevelt'in şahsi görüşmeleri Mr. Hopkins de Tahran'ın sonrasından burada iki gün kaldıktan sonra hareket etmişlerdir. Bunlara evvelki Sovyetlerin Washington ve Londra büyük elçileri olan M. Gromyko ve M. Cisse'in Moskova'ya gitmiş oldukları bilinen konulardan Müttefiklerarası konferansın Moskova'da açılması bulunduğu neticesi çıkarılmaktadır.

Roosevelt'in Washington'da ve Churchill ile Eden'in Londrada bulunmadıkları sanılıyor

Londra 21 (s.a.) — Reuters Ajansının yayımladığı yazıyor:

Son 24 saat içindeki bazı iddialar, üç şefin aynı anda Moskova'ya gidecekleri, dün gece, esinin dönüş yolda olduğu muhasebesinde Bayan Roosevelt'de bir konuşma yaptıklarını, Çerov'un dün İstanbul Başvekili muavini Mr. İsmet Paşanın Mr. Churchill'le

kendisine sorulan suallere parlamentoda gerekli cevaplar vermiştir. Devlet Nazarı Mr. Richard Low da bugün Avam Kamarasında dış işler hakkında sorulan suallere Dış Bakan Mr. Eden adına cevap eden izahatı vermiştir. Son günlerde Londra, Paris ve Roma arasında atılmış bir yolculuk yapan Başkan Roosevelt'in şahsi görüşmeleri Mr. Harry Hopkins de bilinmeyen bir amte gitmiştir. Bütün bunlar büyük konferansın çok yakın olacağını belirtmektedir. Yalnız üç büyük şefin nerede buluşacakları henüz bilinmemektedir.

Amerikan Hariciye Nazarı Romadan meçul bir semte doğru gitti

Roma 21 (s.a.) — Amerikalı Dış Bakanı Mr. Stettinius dün İtalyanya gelmiştir. Başbakan, Amerikan Alayları kuvvetleri komutanı General Mac Harnoy, Amerikan Akademi'nin yeni kuvvetleri komutanı General Eshler ve Amerikalı büyükelçi Kirk ile görüşmüştür.

Bakan, dün refakatinde Harry Hopkins — Akşam sahifesi 3. Sd. 4 te —

Toprak kanunu tasarısı

Bazı yerleş neşriyat karşısında tekrarı lüzumlu görülen hakikatler

Ankara 31 (R.G.) — Çiftçiyse toprak verilmesi, çiftçi ocakları kurulması hakkındaki kanun Türk milletine, Türk çiftçisine kendi şahsi olduğu topraklar üzerinde kendi benliğine ve varlığına sahip bir Türk camiasının doğuşunu müjdelmektedir.

Hükümetin yıllarca süren çabımlarından sonra meydana getirdiği bu kanun tasarısının derinleştiği esaslar Türk milletine ve onun öz varlığını şekillendiren Türk köylüsünün hayrına ve faydasına en uygun bir tarzda tatbik edilmesine konulacaktır. Cumhuriyet Halk Kuvveti bütün memleketi ilgilendiren bu büyük davayı başarıya ulaştırma yönünde karışacağı güçlükleri, maddi imkânları gidermek uğrunda azimli adamlarla yürüyecek ve bütün milletçe kullanılacak mes'ud netice kenardığından kısa zamanda ortaya çıkacaktır.

Bu arada her zaman olduğu ve her iyi ve güzel şeyi karşı yapıldığı gibi bu maddi ve hayati işe karşı Bekki de şüpheli endişelerin köktüklüğü bazı te'şkilatların dolayısıyla kasıtlı olarak yapılmaktadır. Esasle luyduğelim ki bu te'şkilatlar halkı yanlış yönlendiren çalışmalarında da görülmüştür. Bu arada «Çiftçiyse» yayıncıları bazıları birer «Çiftçi» haklarını «Çiftçiyse»nin yayacağı söz kitapları ile halkın önüne koymalarına şiddetle karşı olanlar.

Üçler Konferansı

Konferans, Karadenizde, Soçi şehrinde toplantı halinde!

Üç Şefin toplandıkları dün Londrada ifşa edildi

Amerikanın görüşü: «1 - Avrupa meselelerinin halini yalnız İngiltere ve Rusya bırakamayız. 2 - Bir memleketin tek tarafı hareketine mâni olacağız. 3 - Kurtarılan yerlerdeki komünist hükümetleri himaye etmemesini Rusya'dan isteyeceğiz»

Üç şef, bundan evvelki toplantılarında Soçi şehrinde bir görüşme

Londra 6 (s.a.) — Mr. Churchill, Stalin ve Roosevelt ile toplantı halinde bulunmaları hakkında ilk kez kesinleşmiş bilgiler ortaya çıktı. Konferansın başkanı Mr. Walter Citrine tarafından yapılan bir Çiftçiler toplantısında Churchill'in senatörler konferansında üç şefin görüşmeleri aynı zamanda, ancak, bundan sonra Üçler konferansı muharebeleri ve halen de devam etmekte bulunduğunu söylemiştir.

Londra 6 (s.a.) — Britanya Ajansı bildiriyor:

Fransız Teleraf ajansının dün öğlen bildirdiğine göre, üç büyük şef Karadeniz üzerinde Soçi'de görüşme yapmışlar. Konferansın avatlı bulunduğu 20 kilometre kuzeyinde bulunan Soçi şehri şehre taşınmıştır.

Alexan haberler ajansına göre

Ankara 6 (R.) — Londra radyosu, Alexan haberler ajansının yaydığı ve haberleri nakletmiştir.

Roosevelt, Stalin ve Churchill Bu mayıyada Kırım'da veya Bükreş'te toplanmışlardır.

Amerikanın görüşü

Washington 6 (s.a.) — Aİ'nin mahiri bildiriyor:

Washington'daki saldırganlıktaki mahabirler — Akşam sahifesi 3. Sd. 4 te

ARAB BİRLİĞİ

Sekiz hükümetin Hariciye

Siegfried hattında açılan gedik

Alexan'ta Amerikanlılar

7 Şubat 1945 tarihli Cumhuriyet gazetesi

EK-4 Tanin gazetesi kupürleri

Üçler Konferansı

Roosevelt, Stalin ve Churchill'le bu ayın 20 sinden sonra buluşacağını resmen bildirdi

Londra, 5 (E.B.C.) — Reis Roosevelt, Başvekil Churchill ve Mareşal Stalin'le ocak ayının yirmisinden sonra buluşacağını resmen bildirmiştir.

Bu konuşmanın nerede yapılacağını soran gazetecilere M. Roosevelt yer ve zamanın hava şartlarına bağlı olduğunu söylemiştir.

ROOSEVELT - LORD HALIFAX MÜLAKATI

Vaşington, 5 (A.A.) — Reis Roosevelt İngilterenin Vaşington büyük elçisi Lord Halifax ile dün 45 dakika süren bir mülakatta bulunmuştur. Bu mülakati müteakip Lord Halifax, muhabirlere, Roosevelt ile İngiltere ve Amerikayı ilgilendiren bir çok meseleler, bu arada Churchill - Stalin buluşması ve Yunanistan, Polonya meseleleri hakkında konuşmuş olduğunu söylemiştir.

M. CHURCHILL

6 Şubat 1945 tarihli Tanin gazetesi

Üçler konferansı Köstencede toplanmış

Rus ilerleyişi konferansta görüşülecek meselelerin mahiyetini değiştirmiş

Reis Roosevelt, Başvekil Churchill ve Mareşal Stalinle Tahran konferansında bir arada alınmış resimleri

Paris, 3 (E. Y. U. M.) — D.N.E. ajansı 3 müttefiklerin şimdi Köstencede müzakereler halinde bulduklarını yazmaktadır.

Berne, 3 (A.A.) — Yeni Faşist mahfillerine göre 3 ler konferansı Romanyada Köstencede toplanmıştır.

NELER GÖRÜŞÜLECEK ?

Vaşington, 3 (A.A.) — Amerikan gazeteleri ilk sayfalarında Londra ve Kairo'dan haberleri neşretmektedir. Bu haberlere göre, üç büyükler konferansı bağlamış ve Kızıldudunun süratli ilerleyişinin bütün konferansın cerayını değiştirmiştir.

Vaşington'daki siyasi kaynaklarda söylendiğine göre, Polonya hududu ve Polonya meselesi müzakerenin başlıca mevzuunu teşkil edeceğe benziyor. Fakat şimdi haber verilişine göre, konferans bir sükut müzakeresi olacaktır. Bu müzakereler esnasında Müttefiklerin, Almanya'ya temsilini hangi şartlar altında kabul edeceklerini ve Almanyanın Müttefikler tarafından işgali için yapılacak hazırlıkların ne olacağı hakkında meseleler üzerinde bir karar alınacaktır.

Sanıldığına göre, konferansın başlamasından birkaç saat sonra üç büyükler Alman milletine hitaben teklifler (Sona Sa. 2, S. 3 de)

4 Şubat 1945 tarihli Tanin gazetesi

10 Şubat 1945 tarihli Tanin gazetesi

Ek-5 Ulus Gazetesi kupürü

15 Şubat 1945 tarihli Ulus gazetesi